

ТРИЗНЕВИК REVUE HEBDOMADAIRE **TRIDEN'**
UKRAÏNIENNE

Число 15 (373) рік вид. IX. 9 квітня 1933 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя 9 квітня 1933 року.

Головнішим завданням того чужоземного режиму, під яким зараз стогне Україна, є знищення і забиття національного почуття, викорінення раз на завжди любови до свого, своєї батьківщини, своєї культури й власної цивілізації.

Цю мету большевики переслідують систематично, борючися із всіми проявами т. зв. «місцевого націоналізму» і примінюючи в цій боротьбі всі можливі засоби — і ростріли, і заслання, і перевиховання, і терор, і розгром українських наукових інституцій, і пропаганду інтернаціоналізму, одне слово, все те, на що лише здібна московська голова.

Одначе, зламати це природне почуття — почуття любови до своєї батьківщини, до свого мистецтва, до своєї мови, до свого народу. — навіть після п'ятнадцяти років нелюдського панування большевикам не вдалося. Ростріли й заслання, показові процеси, пресові кампанії, мінливі в залежності від обставин, боротьба шляхом книжок, засновання різних комуністичних інститутів, показують, яку силу енергії мусять витратити окупанти на боротьбу з українським націоналізмом.

Мало що виходить назовень з тої боротьби, бо-ж совітська преса цензурується сумлінно, і тому не часто дає одбиток тих чи інших фактів, що показують незломність і силу національного руху на Україні. Але час від часу попадаються в совітській пресі замітки, які на те вказують.

Ось і тепер знаходимо в «Наддніпрянській Правді» (ч. 43 з 23 лютого с. р.), що видається в Харькові, на останній сторінці непомітно для ока надруковану поправку». Але ця поправка, що займає

якихось двадцять п'ять рядків, розкриває як раз те, що так старанно ховається большевицькою владою. Ця «поправка» говорить про те, що в попередній статті «Боротися за витриманий комуністичний вихов» трапилася помилка і що де-які абзаци треба читати так:

«У Біловірській ШКМ викладач мови Гансевський на питання — «що таке шовінізм?» — дає відповідь: «шовінізм — це любов до свого народу».

І за таке трактування шовінізму, редакція нападає на цього викладача, обвинувачуючи його в усіх смертних гріхах, а найбільше у незнанні позиції в цій справі Сталіна. Коментарії редакції «Наддніпряньської Правди» до цього заслуговують уваги. Вони такі:

«Таке визначення, що дав його Гансевський, є ніщо інше, як відверта пропаганда шовінізму, в і д в е р т а п р о п а г а н д а п е т л ю р і в щ и н и » (ростріл наш).

Ріжні етапи проходила боротьба совітів проти українського націоналізму, ріжно совіти трактували його, аж врешті самі дійшли до того розуміння, яке ми з самого початку прийняли. «Петлюрівщина» — український національний рух, що має за мету визволення України з чужинецької неволі, --- рух, якому своє ім'я віддав мученик і страдник за волю України Головний Отаман Симон Петлюра. Сьогодні харківська газета вже поставила знак рівняння між «шовінізмом» та «петлюрівщиною».

Признання, хоч запізне, але дуже цінне.

Українська Наукова Асоціація.

В Празі в кінці минулого року заснувалася нова наукова українська установа під назвою «Українська Наукова Асоціація». 7-го грудня 1932 р. відбулися її перші установчі збори та збори відділів, а 27 лютого 1933 р. ця нова установа розпочала свою прилюдну працю інавгураційним зібранням, на якому після вступного слова Гслови Асоціації проф. Б. Іваницького зачитано були два доклади—М. Дольницьким: «Україна в географічному поділі Східної Європи» та В. Січинським: «Особливості ренесансової архітектури на Україні».

Завданням Асоціації, згідно її статуту, є плекання української науки взагалі, а з осібно дослідження минулого та сучасного стану української культури, природи, техніки, господарства, правного, соціального та громадського життя українського народу і його відношення з іншими країнами та народами. Відповідно таким завданням, Асоціація має в своєму складі чотири відділи: а) гуманітарних наук, б) природничих та математичних, в) наук суспільних та правничих і г) економічних та технічних.

Дійсними членами Асоціації можуть бути лише ті особи, що мають надруковані наукові праці з обсягу тих питань, що підлягають її компетенції та будуть прийняті відповідним відділом. Статут Асоціації не ставить ніяких перешкод для прийняття в число її членів осіб, що проживають за межами Чехо-Словацької республіки і тому вона, при добрій волі і бажанні з боку тих українських учених та дослідників, що працюють по інших країнах, може бути і для них таким осередком, при допомозі котрого вони свою працю з'єднають з організованою власне для цієї мети установою.

Ідея заснування такої об'єднуючої установи виникла на празькому терені в зв'язку з тим, що саме тут, де зібралася найчисленніша група українських учених, де існують три високих українських школи (Укр. Університет, Укр. Господарська Академія та Укр. Педагогічний Інст.), де утворилося багато всяких спеціальних наукових товариств, — почувалася потреба об'єднання, координації та плановості в науковій роботі. Само по собі зрозуміло, що для тих діячів, що працюють по-за межами таких осередків, ця потреба ще очевидніша і ними вона відчувається ще гостріше.

Утворення Наукової Асоціації не спричиняє жадної конкуренції всім існуючим до цього установам та товариствам, бо поле наукової діяльності остільки широке та містке, що на ньому завжди знайдеться досить праці, і то праці корисної та продуктивної як для тих організацій, що зараз існують, так і тих нових, що виникають під впливом потреб часу. Та й взагалі в науковій діяльності трудно і з принципового погляду говорити про яку будь конкуренцію.

Успіх Асоціації та розвиток її діяльності залежатиме від багатьох умов, і для того, щоб вона дала позитивні наслідки, ініціаторам доведеться прикласти багато праці та виявити велику енергію в переведенні в життя тих завдань, що нею поставлені на чергу і які уявляють з себе спеціальну мету її існування. Серед цих умов дуже важливе значіння мають питання матеріального порядку. Наука діяльність інших націй розвивається при постійній та шедрій допомозі з боку держави та державного бюджету. Сучасні держави давно вже оцінили та зрозуміли всю вагу та всебічний позитивний вплив науки на поступ народу та добробут країни. Останніми часами тако-ж широко розвинулася приватна підтримка наукових дослідів з боку ріжних промислових кол та організацій. Але це все привилеї націй, що мають свої держави, та що стоять на високому рівні суспільно-економічного розвитку.

Українська нація, як нація поневолена, всіх цих умов не має. Крім того, на В. Україні, завдяки московській комуністичній окупації, фактично злідвідовано найважливіші підвалини наукового досліду, себ-то в о л ю наукової думки, бо там навіть від математичного аналізу вимагають «ленінського» підходу та «класової» ідеології. Вже це одно свідчить, оскільки важливі національні обов'язки наукового досліду покладаються на тих діячів та організацій, що працюють по-за межами УССР.

Не маючи нормальної й звичайної підтримки з державних за-

собів. без особливих надій на меценатську приватню допомогу, українська наука в своєму розвитку може покладатися лише на самодіяльність своїх працівників та на сили українського громадянства. На цей шлях і вступила Наукова Асоціація в своїй організації. Вона є по суті громадська установа, що спірається на «свої власні сили» і успіх її залежатиме в найбільшій мірі від того, оскільки коло неї згуртуються наші наукові робітники та оскільки активно її підтримає наше громадянство.

З цією метою являється бажаним, щоби всі наші наукові діячі, де б вони не знаходилися, вступили до Наукової Асоціації чи в якості її звичайних членів, чи співробітників, та підтримували з нею постійний контакт, освідомлюючи про свою працю, надсилаючи доклади, приймаючи участь в організованих нею спільних дослідках, анкетах і т. ин. Не менш тако-ж необхідно, щоби представники як найширших кол нашого громадянства, різні наші громадські установи ввійшли до складу Асоціації, як члени «допомогаючі» і тим самим збільшили її фінансові можливості. Наше громадянство мусить завжди добре пам'ятати, що наука зараз являється одним з найпереконливіших аргументів дозрілості нації та безперечности її прав на незалежну державність.

Успіх двох організованих Академічним Комітетом наукових з'їздів показав, що серед українських учених уже сильно відчувається потреба об'єднання. Заснованням Наукової Асоціації робиться ще один крок на цьому шляху.

Досвід наукових з'їздів тако-ж довів і те, що по-за межами їх об'єднуючого впливу залишилося багато діячів, які з різних причин участі взяти в них не могли. Постійною й систематичною працею Асоціації цю хибу може бути виправлено.

У всякому випадку праякими вченими почин зрєблено і тепер слово належить українському громадянству.

Прага, 2, III, 1933.

Проф. І. Мацієвич.

З життя й політики.

— Перед весняним засівом. — Загравання з селянством. — Адміністративні заходи для підготовки весняних засівів. — Містерії в КПБУ.

В останньому нашому огляді ми зазначили, що той глухий кут, в якому опинилася совітська господарка після «успішного» закінчення першої п'ятилітки, нерозривно зв'язаний з становищем, що займала й займає до всіх реформаторських заходів совітської влади селянство. Найкращим доказом цього нашого твердження можуть служити факти й події з останнього місяця, які розпочали підготовку до весняного засіву, до «першої большевицької весни другої п'ятилітки».

* * *

Що становить сільського господарства в совітах, яке репрезентується в першу чергу колхозами, побудованими на використанні трактора, є дуже важке, це читачам наших оглядів добре відомо. Проте все таки хочемо ми доповнити дані, які подавалися нами про стан сільського господарства раніше, ще двома новими ілюстраціями. Значіння тих ілюстрацій, які подаємо нижче, полягає в їх високо-офіційному походженні. Загальносоюзним ЦК'ом на останній січневій сесії по-міжвиншми постановами прийнято постанову про скріплення колхозів по докладу наркома земельних справ Яковлева. В цій постанові становище в колхозах характеризується так:

«Колхози організаційно поки-що не скріплені; праця в колхозах організована зле: облік праці і виробків, без чого не може існувати колхозне господарство, в більшості випадків поставлено незадовільняюче.

«Не зважаючи на те, що перевага колхозів щодо продуктивності праці виявилася скрізь, більша частина колхозів в наслідок поганої організації праці і виробництва тим часом не цілком рентабельна» («Правда» ч. 30 з 31. I.).

Не зважаючи на офіційну здержаність стілью, постановою цілком виразно підкреслює втратність більшої частини колхозів, цієї основної бази сучасного сільського господарства.

Про стан основної механічної бази совітського сільського господарства — трактору — постановою совнаркома ССРСР и ЦК ВКПб про ремонт тракторів подає такі дані: «ЦК ВКПб і совнарком союзу признають, що становище з ремонтом тракторів в МТС і совхозах, і з виробництвом запасових частин до них є несприятливе... Ні наркомзєм ССРСР ні нарком совхозів не мають докладних обґрунтованих даних про кількість тракторів, які треба ремонтувати... В наркомзємі ССРСР, як рівно-ж і в наркомі совхозів нема оперативного плану і керуництва розподілом запасових частин по окремих областях і районах, МТС і совхозах... план першого кварталу (по виробництву запасових частин) виконується незадовільняюче... в четвертому кварталі план виробництва запасових частин тракторів виконано (в грошах) лише на 55 відс., при чому виробництво гостро дефіцитових частин одетас більше, ніж виробництво інших частин» («Правда» ч. 29 з 30. I.).

При тому стані колхозів і тому забезпеченні їх рухомою силою, яка схарактеризована цими двома високо-офіційними документами, ті завдання, які стають перед совітською владою в справі організації весняного засіву, являються аж надто складними.

* * *

Щоби добитися позитивних результатів в переведенні весняного засіву, совітська влада стала цілком виразно на шлях загравання з селянством, не зважаючи на недавно постанову верховних совітських органів про необхідність загострення пролетарської диктатури. Очевидно, керуючі совітські чинники здеять собі справу, що при тих умовах, які утвердилися, на використанні цього засобу доводиться йти. Правда, це загравання з селянством не висловлюється в певних конкретних законодавчих заходах, адже переведення їх зв'язано з відмовою від тої лінії господарської політики, яку переводить совітська влада. Виявляється воно в щедріх обіцянках, які даються селянам, в повній зміні тону цілої совітської преси щодо селянства.

В половині лютого відбувся в Москві загально-союзний з'їзд колхозників-ударників. З'їзд було відбуто з надзвичайною помпою й урочистістю. На з'їзді виступали всі найвищі совітські достойники — Каганович, Ворошилов, Яковлів і навіть сам Сталін. Всі промови були видержані в одноманітному підхлібному й улесливому щодо колхозників тоні. Змагалися їх переконати, що совітська влада завжди дбала і дбає про се-

ляп, що створений нею колхозний устрій є найбільше добродійство для селян, яке тільки можна вчинити. Сталін у своїй промові допустився навіть такої ризикованої з погляду генеральної лінії заяви, що, мовляв, «найближчим завданням совітської влади є зробити всіх колхозників заможними». Численні коментарі в совітській пресі, які викликала ця заява і на які, очевидно, дано дозвіл згорі, йдуть в запевненнях любови совітської влади до селян до найбільших меж. Досить сказати, що тепер майже цілком обминають питання про куркуля, який згідно з недавніми офіційними енуціяціями міцно загніздився в колхозах.

Після загально-союзного з'їзду колхозників-ударників відбуваються в цілому союзі районні з'їзди колхозників, які переводяться в тому-ж самому улесливому щодо селянства тоні.

* * *

Що вийде з цього загравання совітської влади з селянством, на разі сказати важко. Очевидно, буде це зв'язано з дальшим перебігом посівної кампанії. Поки-що мається, що совітські чинники, ставши на шлях обіцянок і демагогії, ведуть спекуляцію на темноту і неосвідомленість селянства. Мається вражіння, що під шумок хороших слів і гарних обіцянок вони хотять заховати на практиці генеральну лінію непорушною. Урядові заходи в справі організації засівної кампанії є такі. В ч. 29 «Правди» з 30. І оголошено постанову совнаркому ССРСР і ЦК ВКПб про ремонт тракторів, про яку ми згадували вище. Ця постанова констатує незадовольняючий стан ремонту тракторів, встановлює ряд заходів організаційного характеру в цілях налагодження цієї справи. В ч. 32 «Правди» з 2. II оголошено постанову совнаркому ССРСР про план ярових засівів. Згідно з цією постановою, площа ярових засівів в УССР визначена в 17.130 тис. гект., в тому числі в совхозах 2.130 тис. гект., в колхозах 11.800 тис. гект., в індивідуальних господарствах 3.140 тис. гект. План визначає не лише загальну площу засівів, яка має припадати на кожну окрему культуру. В ч. 41 «Правди» з 11. II. оголошено постанову совнаркому ССРСР і ЦК ВКПб про підготовку робочої худоби до весняного засіву. Постанова встановлює низку дуже елементарних правил для підготовки худоби до весняних робіт (одпочинок перед початком робіт на протязі трьох тижнів, чистка коней, належна годівля); інтерес її полягає в тому, що вона знову підкреслює значіння кіньської сили в господарстві, не зважаючи на існування тракторів. В цілому союзі приступлено до збирання насінневих фондів для ярових засівів. Методи для збирання насінневих фондів, не зважаючи на улесливі заяви на колхозних з'їздах, уживаються традиційні. Із статті «Правди» — «Отстают рентаційні райони України» (ч. 39 з 9. II) видно, що збір насіння задовольняюче проходив в Київській і Вінницькій області, патомісць в Харківській області на I. II по колхозному сектору було зібрано насіння 31,9 відс. плану; по збору насіння був виконаний план в Одеській області на 13,6 відс., при чому особливо зле йшов збір пшениці; в Дніпропетровській області план заготівлі насіння був виконаний на 1. II лише на 9,5 відс. В числі 49 «Правди» з 19. II оголошено постанову СНК ССРСР і ЦК ВКПб про дозвіл вільної торгівлі хлібом в ряді областей ССРСР з огляду на виконання хлібозаготівель і збирання насінневого фонду; між тими районами є тако-ж Вінницька й Київська область УССР. В ч. 55 «Правди» з 25. II оголошено цілком несподівану постанову СНК ССРСР і ЦК ВКПб, яка розкриває причини, через що на Лівобережжю і в Степу, не зважаючи на весь адміністративний натиск, хлібозаготівлі і збір насіння йдуть так мляво. Постанова констатує наявність недороду на Україні й сповіщає про дозвіл уряду видати для УССР насіннєву позичку в розмірі 20.300 тис. пудів. Позичка має бути повернена в-весні 1933 року і видається «безпроцентово»... але на покриття організацій-

них і адміністративних видатків на кожних 100 пудів позички має бути віддано поверх позички ще по 10 пудів.

Що-до ремонту тракторів, то стан ремонту на 20. II свідчить, що одремонтвано було по УССР лише 41,2 відс. загальної кількості всіх тракторів, що потребують ремонту.

Так виглядають основні фактичні дані про підготовку до весняного засіву на Україні.

* * *

В КПБУ творяться янісь містерії, зміст і характер яких, на підставі тих скуких відомостей, що їх дає совітьська преса, вияснити проте дуже трудно. Ті дані, які дає «Правда», такі: в ч. 38 з 6. II надруковано телеграму власного кореспондента «Правди», яка сповіщає, що 5 лютого відбувся пленум харківського крайкома і міськома КПБУ разом з партактивом і секретарями сільських райпарткомітетів. На зібранні було заслухано доклад про завдання весняної засівної кампанії і про постанову ЦК ВКПб з 24 січня. Доклад було зроблено Постишевим, секретарем ЦК ВКПб, ЦК КПБУ, харківського крайкома і міському. Зібрання заплямало спробу партійного керівництва обійти постанову ЦК, перевело низку, змін серед керуючих органів харківської організації. Прийнято резолюцію, яка визнає рішення ЦК ВКПб правильним, вітас призначеного ЦК Постишева, послано телеграму Сталіну. Дальші інформації, уміщені в «Правді», вказують, що резолюція ЦК ВКПб, з-за якої виникла ціла справа, констатус, що КПБУ не розв'язала завдання організації хлібозаготівель, через те змінило керівництво організації харківської, дніпропетровської й одеської та послав на Україну Постишева для «скріплення партійної організації». Керівництво харківської організації після одержання цієї резолюції скликало 29 січня збори крайкому і міському, при чому не запрохало на них всіх членів цих установ. Збори обмежилися заслуханням і прийняттям резолюції до відома і тяглися лише 20 хвилин. Жадної покайної резолюції, як це бувас звичайно, внісено не було. Так само поступив «Комуніст», центральний орган КПБУ, який після резолюції ЦК з 24 січня не умістив жадної статті з визнанням своїх помилок.

Які були причини цього демонстративного виступу керівництва харківської організації? Постишев в своєму докладі, який він зробив в Харькові і який потім було видрукувано в «Правді» (ч. 38 з 8. II), говорить про них так: це, мовляв, була особиста образа в одних, поступовання в наслідок приятельських відносин у других, змагання заховати свої помилки у третіх. Як все це виглядало в дійсності, то, звичайно, не знаємо.

В кожному разі Постишев, виконуючи доручення Сталіна, швидко відповив порушений порядок. Харківськими зборами 5 лютого внісено покайну резолюцію. В ч. 40 «Правди» з 10. II надруковано таку саму покайну резолюцію ЦК КПБУ; заслуговує уваги одно місце цієї резолюції. ЦК КПБУ осуджує практику, що пристосовувалася на Україні, утворення так званих насінневих фондів до виконання плану хлібозаготівель. «Правда» ч. 55 з 25 II з задоволенням констатус, що харківський «Комуніст» усвідомив свої помилки, покався і виправив загальну лінію.

Такий фактичний перебіг того конфлікту, який відбувся між Москвою і Харьковом, оскільки про нього дає відомості совітьська преса. Що криється за всіма цими урядовими і неповними відомостями, сказати трудно.

Через те й не будемо подавати до них жадних коментарів.

В. С.

3 міжнароднього життя.

— Не мир і не війна. — Європейська Директорія.

В одній із своїх останніх промов французький міністр закордонних справ схарактеризував сучасну міжнародню ситуацію словами:

Мир чи війна? Це питання має бути вирішене в місяцях, які ми переживаємо.

Стоїть міжнародня справа так тому, що Європа через п'ятнадцять літ після великої війни знову підійшла безпосередню до такого роду конфліктів, які спокоєм віку люде розв'язували не гнаїше, як грубою силою, тоб-то, кажучи міжнародньою мовою, — війною. Вирішували так, бо другого способу не знали й знайти не могли. Це конфлікти, сполучені з питанням міждержавного суперництва чи територіальних змін, змін державних кордонів. На сучасній політичній мові це зветься зараз ревізією мирових кордонів.

Досі звичайно бувало так. Після війни, в залежності від її наслідків, заходили певні зміни державних кордонів. Ті чи інші територіальні частини переходили від одної держави до другої й залишалися за тою другою або назавжди, коли вона вміла їх до себе прив'язати і мала силу обороняти, або — до нової війни, коли вона тої сили не мала. Усі мирові договори, таким чином, хоч вони й звалися завжди святими, а вгоді їй вічними, фундаціонували лише на час од війни до другої війни. Війна їх породжувала, війна їх і нищила, іншої якоїсь сашції у них не було.

Велика війна, здавалося, внесла до тої справи певні одміни. В наслідок її так само сталися відомі всім, і то дуже великі, територіальні зміни в Європі, але до мирових договорів, що ними ця війна було закінчено, внесено було й гарантії щодо вказаних змін, бо були воли в них поставлені під охорону спеціальної міжнародньої установи, а саме — Ліги Націй. Згідно з своїм статутом, Ліга, разом з іншими своїми обов'язками, мала стати свого роду нотарем щодо міждержавних договорів, особливо — останніх мирових, і без її згоди ні одної літери, ані одної коми ніхто з контрагентів не сміє міняти в них. Ревізію договорів, як річ людську, було, що правда, передбачено в статуті, але для її можливості поставлено було ряд умов, серед яких найгострішою являється вимога одногосної на те згоди контрагентів, себ-то й тої держави, на некористь якої та ревізія могла б бути переведеною.

Доки переможці трималися купи на міжнародньому полі, доки переможці залізували рапи свої, все в Європі йшло непачеб-то гаразд. Ліга Націй високо тримала свій прапор міжнароднього суверарбітра, пові держави працювали над уніфікацією своїх земель, переможці використовували придбані ними території, переможці дивилися, мовчали й не протестували. Але, як відомо, за останні роки все оте змінилось. Велика Антанта мало по малу розпалася. Спочатку одійшла і стала з боку Англія, аби не бути тісно зв'язаною з ходом європейських подій. Далі — виїшла й приєдналася до противників Італія: парешті, на наших очах. Японія струсила з під своїх європейських порох і повернулася виключно до своїх азійських та тихоокеанських справ. Ще раніше, бо зараз же після війни, зробили те саме й Сполучені Штати Північної Америки. Об'єднана чинність вказаних держав пішла відразу в непам'ять, спільні інтереси їх розпоронилися, кожна з них стала працювати на свою власну руку. Одночасно з тим переможені держави виїшли поволі із стапу після-воєнної прострації й, оживаючи, заговорили новим язиком. Встало питання про ревізію мирових договорів, почали підрахунок сил своїх і противників, складаючи союзи і блоки держав і народів, близьких собі своїми інтересами. Справа ускладнилася ще й тим, що на чолі реві-

зіоністського напрямку стали сильні волевільні люди (Муссоліні і Гітлер), диктатори, в державних справах своїх необмежені, нацифістичних ідей позбавлені, демократичних ідей відчужені, до Ліги Націй і вселюдської зневажливі. В Європі запахло порохом і війною.

Чи буде ту ревізію переведено і в який спосіб? Що найменше, було б небережним на це запитання давати вже тепер ту чи іншу категоричну відповідь. Цілу справу лише розпочато й шляхи, якими вона поступатиме, можуть бути дуже різноманітними. Досить тому на сьогодні спититися лише на певних елементах її, на певних вказівках, які вже самі можуть перегворитися в прогноз.

Як вказано вище та як про те нераз говорилося на цьому місці, Європа поділена зараз на два табори: ревізіоністів і антіревізіоністів. На чолі першого табору стоїть Франція, на чолі другого — Германія. В Лізі Націй сили їх більш-менш рівні, рахуючи європейські та інші голоси. Чи можна сподіватися, що це питання, поставлене перед загальними зборами Ліги, дістане там необхідну одногласність? Напевно, ні. Бо-як коли теоретично можна собі уявити, що, скажемо, навіть Франція подасть за те свій голос, бо, мовляв, ніхто не хоче одіратися в неї назад привернені до неї Ельзас і Лотарингію (хоч це твердження тако-ж сумнівне), то було б цілком безпідставним думати, що за ревізію подадуть голоси: Польща (коридор, Силезія), Чехословачина (Силезія, Словаччина, Підкарпатська Русь), Румунія (Трансильванія), Югославія (Хорватія то-що) і т. п. Представники названих держав впрост органічно і ні при яких умовах не можуть навіть теоретично визнати можливість зміни їх державних кордонів. Було б це для них правдивим державним самогубством, коли б вони погодилися з доброї волі своєї віддати частину своєї території. Таку згоду можна вирвати у держави, лише коли в неї вже мотузок на шні завішений, а до того поки-що не дійшло.

Інший, старий шлях — війна? Війни в Європі може де-хто й хоче, але на неї поки-що не вважаються. Надто наивно видко зараз все та біда, яка впаде після неї, і то на всіх, на нереможних і на переможців. А до того ще й шанси її дуже непевні, особливо для ревізіоністів. Бо-як на сьогодні (не знати, як то буде завтра) антіревізіоністи, які війни безперечно не хочуть, бо не мають рації її хотіти, мабуть, таки значно сильніші військами, гриними і поготовістю за своїх можливих противників.

Обидва вказані шляхи неначеб-то зараз замкнені перед ревізіоністами. Не зрікаючися, однак, ні одного з них, найшли вони ще й третій, який зараз і змагаються усталити. Це — план так званої Е в р о п е й с ь к о ї Д и р е к т о р і ї з чотирьох великих держав, яка має сама і незалежно од всіх інших, більших і менших держав, на протязі десяти літ опікуватися всіми європейськими справами, в першу голову — ревізією мирових договорів. До Директорії могли б увійти Англія, Франція, Італія й Германія, себ-то найсильніші держави європейські, які, після того, як Японія виїшла з Ліги Націй, сідні мають стати членів у Верховній Раді Ліги Націй. Там вони вирішували б всі питання, в тому числі й ревізійні, самі між собою і без сторонніх впливів, а інші держави мали б їх слухати і голосувати так, як то буде їм вказано. Думку про це подав Муссоліні ще минулого року в промові, виголошеній ним у Турині, а два тижні тому, на побаченні в Римі, предклав їм вже готовий план Мак-Догагдові, який до того неначеб-то охоче прислухався.

Ідея ця не нова. Сто літ тому, після наполеонівських війн, коли європейське становище було аналогічне сучасному, така директорія була реальним фактом. Складалася вона з переможних Англії, Прусії, Австрії й Росії, а пізніше трохи до її складу припущено було й переможену Францію. Завданням її було стерегти непорушність Відського мирового договору, й вона виконувала це довгий час з повним успіхом, поки не розбилася. І схоже на те, що спогад про неї натхнув Муссоліні думку про утворення такої самої директорії і для сучасної Європи.

Коли це так, то натхнення його завело не туди, куди слід. Бо-як тодішня директорія, по перше, складена була не для ревізії мирового дого-

вору, а для його забезпечення. Це останнє завдання після великої війни так само було зродило директорію, тільки вона звалася Антантою, і Італія була її членом. По-друге, в тій директорії була, що-правда, членом і переможена держава (Франція), але вона не змагалася до територіальної ревізії, а цілком приставала на статус кво, утворене мировими договорами. Сучасна-ж директорія мала б складатися з двох держав ревізійністських (Германія й Італія), з одної — антиревізійністської (Франція) і з одної нейтральної що-до нього (Англія). Як рішення могла б виносити така установа, всі члени якої дивляться в різні боки?

Крім того, тоді після наполеонівських війн не було Ліги Націй, менші держави не грали жадної ролі, а все таки на випадок якихось з ними непорозумінь члени директорії обов'язалися виставляти кожній по 60.000 війська, що разом складало дуже велику силу для того часу. А тепер? Що робитиме директорія, коли її не послухас не то що ціла Ліга Націй, але скажемо, мала Антанга, що так недавно перетворилася в міжнародно спільноту, або отой Балтійський Союз, утворення якого стоїть начебто на порядку міжнародного дня? А вже виявлені, між иншим, всі ознаки того, що вказані європейські сили схвилювані самою ідеєю про директорію і слухатися її не будуть.

План Європейської Директорії передано зараз дипломатичним шляхом відповідним державам під розвагу. Що з нею станеться—не знати, бо взагалі не знати, що буде з Європою в близькі дні чи в близькі місяці, про які говорить французький міністр закордонних справ. Треба їх пересилити, тоді стане видно. А, поки що нам, українцям, треба бути на сторожі, щоби події не застали нас невідготованими. Бо всі воєни, як не обернуться, торкнуться й нашої долі.

Observer.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ (висока школа позаочних студій) при Українській Господарській Академії в Подєбрадах

відкривас на весні 1933 року

Курси українознавства.

Мета курсів: дати систематичне знання, необхідне кождому свідомому українцеві.

На курсах викладатимуться предмети: історія України, українська мова, історія української літератури, українська культура, фізична географія України, економічна географія України, соціографія, історія укр. громадських рухів ХХ ст., палеологія.

Для викладів на курсах, крім професорів Української Господарської Академії, запрошуватимуться видатних фахівців, професорів високих шкіл, зокрема професорів Українського Університету й Українського Високого Педагогічного Інституту в Празі.

Курси триватимуть 3 семестри.

Після закінчення курсанти дістануть належні свідоцтва.

За інформаціями звертатись: Ukrajiniska Hospodarska Akademie, Poděbrady, Tchecoslovaquie.

Хроніка.

3 життя укр. еміграції.

У Франції

— Вінок на могилу С. Петлюри. Представник Головної Еміграційної Ради в Женеві п. Микола Лівницький поклав вінок на могилі бл. п. Головного Отамана С. Петлюри в імені Заступника Голови Директорії і Головного Отамана Віійськ і Флоти УНР Андрія Лівницького.

— Свято Т. Шевченка в Парижі. В суботу 25 березня в Парижі силами Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції та Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції влаштовано було урочисті сходи в салі Бельгійських Інвалідів, присвячені пам'яті великого пророка Тараса Шевченка. Численна публіка заповнила велику залу. Програма складалася з двох промов: українською мовою (п. М. Шумицький, голова Генеральної Ради) та французькою (п. Б. Лотоцький, скарбник Генеральної Ради). Далі відбувся концертний відділ, в якому прийняли участь пані Горлевіська (драматичне сопрано), відомий наш артист-віртуоз Василь Ємець, п. п. Топоцький (баритон) та В. Солонар (тенор). Акомпанювала їм пані О. Гораїнова. Крім того виступав у двох відділах Хор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції під орудою п. М. Говальського, що приготував на свято Шевченківий програм («Садок вишневий» Вахнянина, «Думи мої, думи» Воробкевича то-що). Треба одмітити солові виступи: як жіночі, так і чоловічі, які було виконано знадзвичайним піднесенням і артизмом, і які склалися з Шевченкових річей, укладених най-

кращими нашими композиторами. П. В. Ємець у своєму виступі, як завжди, був рівний собі. Що-до хору, то не дивлячися на те, що програм був занадто поважний по своєму змісту, виявив хор великий прогрес і зараз уже уявляє з себе силу, що де-далі то йде по шляху розвитку.

Свято справило на присутніх прекрасне враження і публіка рясними оплесками примушувала виконавців повторювати номери.

— Шевченківське свято в Ліоні. У неділю 19 березня с. р. в салі Harmonie de Villeurbanne в Ліоні відбулося свято пам'яті великого українського поета і національного пророка Тараса Шевченка.

Свято було влаштовано з ініціативи Громади в Ліоні та філії Т-ва б. Вояків Армії УНР. Програма свята був такою: 1) вступна промова інж. С. Тарана, 2) «Заповіт» — хор під орудою п. Бачинського, 3) промова представника «вільних козаків» п. Лєпівова, 4) промова полк. Олійникова, уновваженого на Ліон Укр. Вібл. ім. С. Петлюри в Парижі, 5) реферат на тему свята франц. мовою, що виступив голова Громади п. Бойко.

Далі йшла неофіційна частина свята, яка складалася з декламацій учнів початкової української школи в Ліоні: Ларіончука, Ковальчука, Попеля Б., Бови Г., Бови Н., Бойка Л., та декламацій дорослих: пп. Бойка і Попеля; соловий спів — пп. Марченко і Попель; бандура — п. Левицький; хор під орудою п. Бачинського; оркестра під орудою п. Бови, а тако-ж балетні виступи дітей — Ларіончука, Бови І., та дорослих — пп. Заварихина і Ларіончука, пані Ковальчукової, пп. Останції й Семикоза.

Свято закінчилося загальним

співом «Ще не вмерла Україна».

Серед численних присутніх були й чужинці, і представники французької і козачої преси («Les Progrès» і «Віліне Козацтво»).

Пройшло свято дуже добре. Чистий прибуток з улаштованого на пожертви буфету пішов на користь безробітних українських емігрантів м. Ліона.

— Шевченківське свято в Шато-де-ля-Форе. У неділю 12 березня с. р. Українська Громада в Шато-де-ля-Форе ще з більшою урочистістю, як в минулих роках, відсвяткувала річницю смерті нашого незабутнього поета-генія Тараса Шевченка.

Дуже присмню читати добрі дописи про національно-громадський розвиток тої чи іншої нашої організації, і щоб не лишитися позаду і наша Громада відчула найбільшу потребу міцної організації, згоди, єдності і любови для слави своєї батьківщини.

В точно означеній годині, в чужих, глухих Альпах, під чужою стріхою зібралася невеличка наша громадка українців, щоб згадати не злим, тихим словом нашого пророка. Сумні наші згадки, бо не вионали ми ще його заповіту, і не розірвали каїданів.

Урочисту академію відкрив голова громади н. Сліпчук, вітаючи чудною промовою всіх присутніх, після чого пані Вознякова прочитала надзвичайно гарно опрацьованій реферат на тему — «Шевченко, яко пророк самостійної України», закінчуючи його словами поета:

А всім нам вкулі на землі
Єдиномисліс подай
І братолюбіс пошлі!

Після реферату всі встали і під диригуванням п. Родкевича заспівали «Заповіт» і «Ще не вмерла Україна».

На закінчення академії п. Чорний гарно продекламував вірша «Квітка на могилі».

По вичерпанні програму голова громади подякував усім присутнім за участь у святі й академії було закрито.

Під час свята було переведено

збірку між членами Громади, яка дала 100 франків. На ці гроші ухвалено купити книжок з инагарні ім. Т. Шевченка для поповнення громадської бібліотеки.

Я. Возняк.

— Шевченківське свято в Труа. 12-го березня с. р. заходами Ради Громади в Труа відбулося святкування роковин Т. Шевченка. Програм свята був такий: Частина I. 1. Відкриття свята — голова Громади п. Андрієвський. 2. Реферат — п. Лисенко. 3. Жива картина «Могила» — п. Бондарь, Малинський та п. Кірієнко. 4. Хор — «Заповіт», диригент п. Томашівський.

Частина II. 1. «Зійшов місяць» — хор (дириг. п. Томашівський). 2. Душі, вірні — дівчинка 5 років. 3. Розрита могила, вірні — п. Бондарь. 4. «Кавказ», вірні — п. Бондарь. 5. «Б'ють пороги» — хор. 6. «Ой, вишнецьки», дуєт, пані Андрієвська і пані Кірієнкова. 7. «Туман хвилями» — хор. 8. «Стоїть явір» і «Не пора, не пора» — хлопчача 7 років, п. Ситника.

Частина III. 1. П'єса «Куди вітер віє» — п. Лисенко, пані Бондарева, п. Андрієвський, п. Кірієнко, п. Бондарь і п. Андрієвська. 2. Закриття свята — промова п. Андрієвського. 3. Гімн — хор.

Стараши Громади увінчалися повним успіхом. Змістовний реферат п. Лисенка, чудові декламації, солові номери та виступи хору зробили найліпше враження. П'єса «Куди вітер віє» була добре зіграна та викликала гарячі оплески.

Свято закінчилося частуванням Громадою гостей. На святі був присутній генер. секр. Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, який ще перед розпочаттям свята зробив в тісному гуртку Громади доповідь про Союз та про сучасне міжнародне становище.

— Делегація Т - ва б. Вояків Армії УНР на жалібній месі, влаштованій фран -

цюзькою Стрілковою Організацією. В неділю 26-го березня с. р. у великій церкві св. Людовика, що в Інвалідах, організація французьких стрільців улаштувала жалібно месо за спокій душ французьких стрільців, що загинули у великій війні. На запрошення Т-го б. Воляків Армії УНР делегувало голову Т-ва п. ген. О. Удовиченка та секретаря Т-ва п. М. Ковальського з прапором Т-ва, які на почесних місцях перебули на цій колосальній і дуже імпазантній маніфестації, на якій по-між високими достойниками Франції були ген. Туро, ген. Марьо та багато інших, що заповнили вщерть велику церкву.

— Доклад п. П. Колевникова в Парижі. 2 квітня с. р. в салі УМСА на rue de Trévise у Парижі п. П. Колевників прочитав доклад на тему «Німеччина й Україна». Шляхом перегляду всіх зносин Німеччини з українцями з 1914 року і по цей день, докладчик прийшов до висновку, що німці не мали і не мають ніякої концепції української проблеми, як проблеми міжнародної. Навіть Берестейський мир був для Німеччини не результатом якоїсь концепції, а просто уступкою Австрії в стремлінні останньої за всяку ціну заклучити «хлібний мир».

Щойно тепер гітлерівці почали приглядатися до української проблеми і їх теоретик в національних справах Сходу Гьронн А. Розенберг написав кілька праць, в яких підходить до українського питання, як до питання міжнародного, але це є лише індивідуальна розвідка, від якої дуже далекі і гітлерівська партія, і, тим більше, уряд та народні маси.

Після доклату докладчикові було поставлено кілька питань, які зводилися до того, що констатовалася нев'язка між твердженнями докладчика про відсутність у німців якоїсь концепції української політики і тим, що б. гетьман Скоропадський, б. диктатор Петрушевич, претендент в гетьмани Подставець і українські націоналісти співпрацюють з німцями.

На це докладчик відповів, що така співпраця з фактом, але вона носить настільки приватний і мінімальний характер, що лише підтверджує, що Німеччина, як така, немає ніякої концепції української політики.

Після відпориці докладчика на запити, забрали слово — націоналіст Антоненко, який все добивався від докладчика, чи є «польсько-українська концепція», і б. лідер сугуфівців І. Борщак. На запитання п. Антоценка докладчик відповів, що він на лекції «Німеччина—Україна» не збирається говорити на тему «Польща—Україна», запитання-ж Борщака було наслідком того, що він не чув початку доклада.

Як курйози під час лекції треба відмітити хвилювання кореспондентів «Послѣднихъ Новостей» та «Возрожденія», що не розуміли «того почти русскаго нарѣчія» і все переконували один одного, що «это же не языкъ Шевченки». Курйозом був і виступ «товарища» Ілька Борщака, який, говорячи язичем неймовірним жаргоном, наразився на те, що йому з публіки виправляли українську мову і підкреслювали, як треба вимовляти слово «Україна».

Загалом, доклад носив до певної міри парадоксальний характер. Він в основі був збудований на недоведеному определєнні, але ніхто з публіки на це уваги не звернув і не запитував докладчика, що він розуміє під «справжньою концепцією». Опоненти-ж або доповнювали те, що було вже сказано, або, як, наприклад, націоналісти й гетьманці, видимо сердилися, що докладчик розбивав їхні ілюзії.

— Український радіо-концерт у Парижі. 23 березня с. р. радіо-станція на Тур Ейфель у Парижі передала концерт українських пісень у виконанні пані Гораїнової.

— Школа українських народних танців у Парижі. В неділю 2 квітня с. р. п. Стефанучин, б. учень інструкторської школи В. Авраменка, відкрив у Парижі свою

школу українських народніх танців. Відкриття складалося з доповідей про історію танку і зокрема танку українського, а потім з хореографічних виступів самого п. Стефуранчина та його учнів — панен Г. Чехівської і В. Косенківни та В. Стасіва. Затанцьовано було «Козачок», «со-ло гопак» та «шумку».

Після танців було переведено впис учнів до школи.

— Розшукує Петро Пироженко свого сина Степана, який в 1927-28 р. виїхав з Польщі до Франції. Повідомлення просить-ся адресувати на адресу редакції «Тризуба».

У Польщі

— В. К. Прокопович серед української молоді у Варшаві. Збір-ка членів корпорації «Запорож-жа» у Варшаві, яка відбулася в неділю 12 березня с. р., носила святочний характер, так як до корпорації завітав п. В. К. Прокопович.

На організованій з цієї нагоди чайній вечір прийшли не лише члени корпорації, але й численні гості з по-між місцевої української студентської молоді.

Після привітального слова кошового корпорації п. С. Кірічка, п. В. Прокопович поділився з присутніми своїми спогадами про «Мазепинців 90-х років минулого століття». В своїй двохгодинній промові він відкрив перед присутніми не одну сторінку нашої минушини, даючи докладну характеристику як самих, тяжких для України, 90-років — апогею «пропащого часу», так і самих обставин, серед яких, під перехресними впливами російської культури й української стихії, виховувалася тогочасна українська молодь.

Душа юнака м'ягка, як віск. Здавалося, чого лише не могла з нею зробити рука російського педагога, озброєна Гловайськими та Роядственськими... Але на сторожі коло неї стояло слово, поставлене Т. Шевченком. Нав-

крути було так багато живих пам'яток, зв'язаних з епохою великого Мазепи, з його чинами й ідеями. Стояли воли на сторожі української історичної правди, говорили про славу українську минувшину.

Спогади В. К. Прокоповича це шлях, яким українська гімназіальна молодь 90-х років шукала що українську історичну правду, знайомість якої зробила її вже напередодні 20-го століття непохитними носіями ідей Мазепи. Шлях довгий і цікавий. Крихта по крихті, дзерно по дзерні збиралася та історична правда і в родинних та шкільних бібліотеках, і в творах деяких російських поетів, і в назвах та минувшині околничних сел, і в історичних пам'ятках самої Білої Церкви, де пам'ять про Мазепу була живою й де все нагадувало про славне минуле України.

В часі, коли на сторінках української преси (див. «Тризуб» ч. 10) нагадується про «розрив традиції» — спогади В. К. Прокоповича набірають ще більшого значіння. Вони не лише показали, як і в яких обставинах жила й працювала для батьківщини українська гімназіальна молодь 90-х років минулого століття, вони не лише відкрили перед слухачем прегарні сторінки минувшини Білої Церкви та її історичних околнич, — вони дають тако-ж можливість провести паралель між можливостями праці у молоді 90-х років і молоді сучасної. А ця паралель багатомовна і навчаюча.

— Шевченківське свято у Варшаві. 11 березня с. р. українська колонія у Варшаві відмітила 72-гу річницю смерті Тараса Шевченка урочистою академією, яку було організовано заходами Головної Управи УЦК. Академія відбулася в салі Гігієнічного Т-ва, яка не могла вмістити всіх, що прийшли в цей день заманіфестувати свою вірність заповітам великого пророка України. Серед гостей багато було тако-ж представників польського громадянства

та народів, що входять до «Прометею».

До програму академії увійшло: вступне слово, яке, відкриваючи академію, виголосив проф. Р. Смаль-Стоцький, реферат полк. М. Садовського — «Визвольна боротьба в поезії Шевченка», та концертна частина, в якій взяли участь як поодинокі місцеві українські артисти, так і Український Національний Хор ім. М. Лисенка.

В налькому вступному слові проф. Смаль-Стоцький підкреслив велике значіння Шевченківських свят для українців, розкиданих по цілій земній кулі, бо дух Т. Шевченка єднає нас усіх. Промовець закликав пам'ятати в теперішніх часах заповіт Т. Шевченка. Хай ні на хвилю не змре клич його — «Борітеся — поберете!». Хай завжди буде перед нами його заклик — «Вставайте, кайдани порвіте!»

Полк. М. Садовський у своєму рефераті підійшов до заповітів Т. Шевченка, про які мусять пам'ятати український народ в час визвольної боротьби, і особливо українське вояцтво.

Цитуючи одні за другими уривки з поезій Т. Шевченка, докладчик знаходить в них багато заповітів та поглядів Т. Шевченка на військову справу, безмежну любов до рідного краю, активність, силу, рух, життя. Козак — улюблений герой творів Шевченка; боротьба — порятунок проти чужої неволі; єднання й єдність — запорука перемоги в боротьбі; військовий чин, що виборє і закріпить здобуту незалежність, обов'язок перед батьківщиною, що панує над особистим життям...

До концертної частини ввійшли солові співи п. Т. Мазуркевичевої, п. М. Ольхового та п. М. Валійської, як тако-ж і ціла низка українських пісень у виконанні Українського Національного Хору ім. М. Лисенка під керівництвом п. С. Сологуба, який на цьому святі, поповнений жіночими голосами, перший раз виступив, як мішаний хор.

Академію було закрито співом «Заповіту». На академії було переведено тако-ж грошеву збірку на підсилення культурно-освітнього фонду Головної Управи УЦК.

— Академія в Українській Станиці в Каліші з приводу 15-ої річниці бою під Крутами. 19 лютого с. р. відбулася в Каліші в Українській Станиці академія з приводу 15 річниці бою під Крутами.

Академія складалася з вступного слова заступника голови Управи підполк. Середи, реферата про події під Крутами, написаного сотн. Горячком, декламацій творів членів Т-ва — С. Левченка та С. Кость-Костенка, і співів мішаного хору Т-ва.

Чудє й змістовне вступне слово підполк. Середи було чисельною аудиторією вояцтва та їх родин покрито гучним «слава» на честь Пана Головного Отамана та мелодійними звуками національного гімну у виконанні хору Т-ва. Реферат сотн. Горячка прочитав сотн. Римаренко. З цього реферату аудиторія довідалася вперше про різні деталі трагічної події, в якій наша молодь, переважно академічна, склала на вітварь батьківщини свій найцінніший скарб — своє молоде життя.

Твори С. Левченка та С. Кость-Костенка — «Крути», «Тим, що сплять» і «Новітній Апокаліпсис», — зміст яких присвячено події під Крутами, захопили аудиторію мистецькою декламацією авторів і учня гімназії Є. Стецоренка, а своїм змістом піднесли наше вояцтво в національному почутті, нагадуючи ще раз про обов'язок, до якого закликає нас батьківщина.

На академії вперше виступив мішаний хор Т-ва, що був Управою Т-ва зорганізований перед академією з членів Т-ва та їх дружин. Під орудою І. Білецького хор своїм артистичним виконанням пісень «Ой, у полі могила», «Журавлі» та «За рідний край» показав, які співочі сили криє в собі наша еміграція в Каліші.

Розійшлося воцтво по академії з найкращим почуттям глибокої полянки до Управи Т-ва Вояків, яка, не зважаючи на матеріальну скруту, спромоглася так гарно влаштувати академію.

З життя клубу «Прометей» у Варшаві

24 лютого с. р. в клубі «Прометей» у Варшаві відбувся відчит н. ред. В. Бончковського на тему «Українська справа і сучасна Польща».

Лист до Редації.

З приводу замітки в ч. 13 «Тризуба» від 26 березня с. р. про

об'єднання в Берліні українських гетьманців з націоналістами, на чолі якого, ніби, став н. Ярий і яке має намір випустити спільний журнал, н. н. О. Скоропис-Йоштуховський і С. Шемет, підписані за «Гетьманську Управу», в своєму листі від 31 березня с. р., повідомляють, що зазначена замітка не відповідає дійсності.

Замість великодніх поздоровлень і візитів С. Печай зложив на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі 20 фр..

З Великоднем вітають усіх приятелів та знайомих С. і В. Прокоповичі, складаючи замість картон: 25 фр. на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі.

Зміст.

Париж, неділя, 9 квітня 1933 року — ст. 1. Проф. К. Мандес-внч. Українська Наукова Асоціація — ст. 2. В. С. З життя й політики — ст. 4. *Обсерватор*. З міжнароднього життя — ст. 8. Хропика. З життя української еміграції: У Франції — ст. 11. У Польщі — ст. 14. З життя клубу «Прометей» у Варшаві — ст. 16. Лист до редакції — ст. 16.

Жіночий Комітет у Парижі для влаштування дитячих свят

організує 17 квітня с. р. великоднє полуднування для українських дітей о год. 3 в редакції «Тризуба» — 42, rue Denfert-Rochereau, метро Raspail або Denfert-Rochereau.

Осіб, які бажають пожертвувати гроші або продукти на це свято, просяться направляти пожертви до редакції «Тризуба» або до Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі — 41, rue de La Tour d'Auvergne.

В Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі.

(11, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9.)
в неділю 9 квітня с. р. о год. 5 веч. проєктор Української Господарської Академії в Подбрадах проф. Г. Бич зробіть доклад на тему «ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ ПРИ УГА».

Вступ вільний

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant: M-me Perdrizet.
